

Els Estatuts de la Capella Musical de la Seu de Vic, any 1733. Comparació amb les Ordinacions de la Seu de Girona, any 1735, i les de la Seu de Tarragona, any 1747

JORDI RIFÉ I SANTALÓ

Els Estatuts de la Capella de Música de la Catedral de Vic en l'any 1711¹ són un conjunt normatiu que reglava l'organització interna de la Capella de Música de la Seu en aquella època. Aquests Estatuts comencen a entrar en vigor quan Joseph Bernat ocupa la plaça de Mestre de Capella, substituint el mestre jubilat Joan Serra².

L'estudi d'aquestes normes pretén extreure els elements de funcionament de la Capella vigatana, per tal de comparar-les, posteriorment, amb les Ordinacions de la Seu de Girona del 1735³ i les de Tarragona del 1747⁴, i anar fonamentant, així, un possible model teòric del funcionament de les capelles musicals catalanes en la primera meitat del segle XVIII.

S'inclou, al final de l'article, com a apèndix documental, la transcripció dels Estatuts de la Capella de Música de la Seu de Vic en l'any 1733.

Els Estatuts de la Capella de Música de la Seu de Vic

Obligacions del Mestre de Capella

Ensenyar i educar els escolans. Aquest punt queda recollit a l'article pri-

¹ ACV Resol. Cap. (14 agost 1719-22 març 1737) f. 298', 299 i 299'.

² ACV Resol. Cap. (14 agost 1719-22 març 1737) f. 292.

³ RIFÉ, Jordi, «Ordinacions de la Capella de Música de la Catedral de Girona. Any 1735», *Recerca Musicològica* VI-VII (1986-87), 149-171.

⁴ BONASTRE, Francesc, «La Capella Musical de la Seu de Tarragona a mitjan segle XVIII». Extracte *Boletín Arqueológico* época IV, Fasc. 133-140, Anys 1976-1977. Real Sociedad Arqueológica Tarraconense. Tarragona, 1979.

mer, en què el mestre ha de vetllar per la instrucció musical dels escolans («... per lo estudi de cant...») als quals «segons sos mèrits, los proveirà cotas moradas o blavas». Sobretot ha de tenir cura dels que portaran la cota morada, ja que són els predilectes per a cantar, millor que els que usaran la cota blava. També és important resaltar que si els nois canvien la veu («l'hauran perduda...») se'ls inclina i instrueix, segons paraules textuais, cap «a algun instrument al que més s'inclinaran, y al més útil per la iglesia.»

A l'article segon, s'indica que el Mestre de Capella té l'obligació «...d'assistir tots los dias una hora al mati, y altre hora en la tarde per enseñar de solfa a tots los miñons...» i aquests aniran a la classe portats pel Mestre de Capella, «oferts» pels pares dels nois o bé per «sa libera vocació».

Tocar l'arpa, obligació que executarà «tan solament los dias que s'oferrà tenir dos Ciestas incompatibles». Ja que així els components de la capella no perdràn «lo lucro» d'aquestes funcions.

Compondre, sobretot per «Corpus, Asumpta, sas Octavas y Semmana Santa». D'aquestes obres, haurà de «donar-ne còpies a l'església».

Assajar dues vegades al mes amb tots els membres de la Capella, tant «cantors com músics» tot presidint l'assaig.

Abonar «tots los anys 20 lliures» al Mestre de Capella jubilat, Joan Serrat.

Informar els «Senyors Canonges Thesorers» de:

- els nois que, havent canviat la veu, estudiïn un instrument,
- les noves obres, perquè els «Canonges Thesorers» li donin paper per a les còpies,
- els qui no poden o no volen assistir als assaigs,
- els membres de la Capella que se'n van de la ciutat sense permís.

Obligacions dels membres de la Capella

Cap membre de la Capella, cantor o músic no pot marxar de la ciutat, «...àdhuc per poc temps...», «...sens tenir expresa llicència dels Senyors Canonges Thesorers i Mestre de Capella...»

Assajar dues vegades al mes.

Obligacions dels escolans

Serveis: la por que els escolans de cota morada (els de millor veu) perdin la veu, a causa de les inclemències del temps, fa que es disposi que «...de Tots Sancts a Pasqua...» els escolans de cota blava aniran al servei de les sepultures, i els de cota morada supliran els blaus a la «...Conventual o altres...».

Obligacions del Mestre i de la Capella

Suplència dels Ministrils per la Capella. Sembla ésser que hi havia una cobla de música (Ministrils) que ajudava la Capella en certes ocasions. Doncs bé, en els Estatuts que estudiem s'explicita que la «dita cobla no siga cridada» i també «...l'obligació de suplir los Officis i altres funcions dels Ministrils ab tota la Capella, veus, instruments, violins y abuesos...», de la millor manera.

Quadre comparatiu de les ordinacions de Vic, Girona i Tarragona.

Normes		Vic 1733	Girona 1735	Tarragona 1747
Mestre de Capella	ENSENYAR els escolans	+	+	+
	EDUCAR els escolans	+	+	+
	ASSAJAR amb la Capella	+	+	+
	DIRIGIR («portar lo compàs»)	-	+	-
	INFORMAR els Canonges	+	+	+
	ABONAR al mestre jubilat	+	-	-
	COMPONDRE noves obres	+	+	+
Músics	VIGILAR la convivència entre els músics	-	+	-
	PUNTUALITAT I ASSISTÈNCIA als actes i assaigs	+	+	+
	PROHIBICIÓ DE SORTIR DE LA CIUTAT sense llicència	+	+	+
Altres Questions	SALARIALS (especificació)	-	+	+
	PLANTILLA MUSICAL (especificació)	-	-	+

En aquest quadre, les columnes (vertical) corresponen a les ordinacions de Vic, Girona i Tarragona, i les files (horitzontal) corresponen a les normes més significatives recollides per les ordinacions, agrupades segons la seva temàtica. Significo amb un + el fet que existeixi tal o qual norma.

Conclusions

Els *Estatuts* de Vic de 1733, les *Ordinacions* de Girona de 1735 i les de Tarragona de 1747 expliciten clarament l'estructura jeràrquica que regulava la Capella Musical; l'ordre d'estaments de més a menys poder era: Ca-

pítol, Canonges Tresorers (Vic) o Commissaris de Música (Girona) o Canonge Obrer (Tarragona), Mestre de Capella, Músics i escolans.

Els Estatuts i les Ordinacions esmentats també recullen clarament les funcions bàsiques del Mestre de Capella: educar, ensenyar, assajar, compondre i informar:

Com a pedagog, el Mestre de Capella actuava educant i ensenyant els escolans, tenint cura «...d'ensenyar ab tota perfecció als quatre escolans o Monacillos [...] donant-los lliçó al matí, y a la tarde...», com passava a la Seu tarragonina, o d'ensenyar-los, també matí i tarda, solfa, com passava a Vic, o bé ensenyar a «...llegir ab perfecció...» i aprenentatge «...d'un y altre cant y de contrapunt...», com passava a Girona. També s'esmenten en les *Ordinacions* les obligacions que tenia el Mestre quant a «...criança, educació i netedat...» com diuen les de Tarragona. Les de Girona expliciten que el Mestre «...deurà alimentar-los de manera que no'ls falte un victu de cent...» i si estan «...desganats, deurà donar-ne avís per que sien medicats...» i tindrà cura que «...vajan nets y que conserven la roba...». I també «...procurarà sien instruïts en la doctrina Christiana...».

Com a gestor, informava al Capítol, mitjançant els Canonges Tresorers (Vic) o Commissaris de Música (Girona) o Canonge Obrer (Tarragona), de qüestions relacionades amb la Capella: sous, faltes de puntualitat o assistència, etc.

Per últim, el Mestre de Capella actuava *com a músic* portant «...lo compàs...», és a dir, dirigia assaigs i actes; i componia noves obres. Aquestes composicions es demanaven sobretot per «...Corpus, Asumpta, sas Octavas y Semmana Santa...» a Vic, i per Setmana Santa, Corpus, Santa Tecla i Nadal a Tarragona. Les noves obres s'havien de llegar a la Seu (Tarragona) o bé fer còpies (Vic) que romandrien a la Seu. En el cas gironí, ens trobem amb la curiositat que el Mestre de Capella només podia fer composicions en «...lletres vulgars...» a les «Matines de Nadal i Professons», ja que en aquestes es «...tolleren els Villanzicos...». Tot això palesa i ratifica el caràcter funcional de la música que es feia en aquestes capelles.

Les obligacions dels músics queden explicitades en els articles que parlen del deure d'assistir puntualment als assaigs i funcions litúrgico-religioses, i també parlen de l'expressa prohibició de marxar de la ciutat sense la deguda llicència. El fet que aquesta prohibició estigui expressada en totes tres reglamentacions fa pensar en possibles transgressions d'aquesta norma per part dels músics; és de suposar que, impulsats per imperatius econòmics, volguessin tocar en altres indrets dintre o fora de la ciutat en què residien. De totes maneres, com ja explica Francesc Bonastre⁵, la imposició de restar a la ciutat podria ser deguda als problemes que es devien crear quan algun membre de la Capella faltava en algun dels actes, sobretot si aquest era

en una diada assenyalada, ja que era llavors quan la catedral posava en joc tot el seu prestigi i lluïment; en efecte, la composició de la Capella Musical de Tarragona ens mostra el reduït nombre dels seus membres: un Mestre de Capella, un Organista, quatre escolans i tretze músics pròpiament dits entre els de corda, vent i veus. És interessant fer notar que quasi tots el músics eren capaços de tocar més d'un instrument.

Pel que fa els escolans, veiem que aquests, quan canviaven la veu podien continuar estudiant els instruments pels quals s'inclinaven. Això, juntament amb l'educació i aprenentatge que, com hem dit al principi, els escolans rebien del Mestre de Capella, fa que les Capelles Musicals actuessin com a veritables escoles de música, observació que ja fa A. Martín Moreno⁶ referint-se a les capelles musicals de la resta de la península, de la qual cosa es desprèn que el Capítol catedralici tenia una autèntica cura de la música. Això suposava un prestigi immediat per a la Seu; recordem que, en aquesta època, dins d'un marc d'estratègies contrareformistes, la propaganda era un element important.

Per últim, cal dir que tant les *Ordinacions* de Girona com les de Tarragona detallen els sous que s'atorguen per les diverses funcions i celebracions litúrgico-religioses.

Totes aquestes reflexions no són més que un esbós que, com dèiem al començament, anirà fonamentant, a l'espera d'altres documents, un possible model teòric del funcionament de les capelles musicals catalanes en la primera meitat del segle XVIII.

Criteris que s'han seguit en la transcripció

- Regularització de l'accentuació.
- Puntuació d'acord amb l'ús actual.
- Regularització d'altres grafies (guionets i apòstrofs).
- Desenvolupament de les abreviatures.

Arxius consultats

A.C.V.: Arxiu Capitular de Vic.

⁵ BONASTRE, Francesc, *op. cit.*, p. 264-265.

⁶ MARTÍN, Antonio, *Historia de la música española. Siglo XVIII*, núm. 4, Alianza Música. Madrid, 1985, p. 23-27.

APÈNDIX DOCUMENTAL

Diae Veneris, 18 Desembris 1733

Capitulum in quo Dominis Doctor Cortada Archidiaconus Presidens, Just Sacrista, Ferrer, Palau, Arbell, Senmartí, Riudecanas, Alavall, Vilar, Taraval, Riera, Bernils, Beuló, Duran, Comamala, Boxeda, Alberch et Vidal.

(...)

Item: Lo Mestre de Capella ha presentat a Vostra Senyoria un paper en lo qual deixa a direcció de Vostra Senyoria lo ordenar alguns Capítols en orde al bon govern de la Capella de Vostra Senyoria. Y Vostra Senyoria en forsa de dita representació, ordena y extatueix lo següent.

Instruccions, y estatuts de la Capella de Música^(x)

Primo: Que lo Mestre de Capella invigile ab tot cuydado en l'enseñantsa y educació dels miñons que tindrà o buscarà per lo estudi de cant, singularment dels co-rers morats porque uns y altres servescan ab major utilitat en els funcions de la Iglésia. Y en lo cas de tenir algun d'ells la veu a propòsit tindrà lo Mestre cuydado de denunciar-los als Senyors Canonges Thesorers, y estos al Molt Illustre Capítol, porque segons sos mèrits los proveirà de cotas moradas o blavas. Y si l'hauran perduda cuydar de fer-los apendrer d'algun instrument al que més s'inclinaren, y al més útil per la Iglésia, donant-ne, així mateix, part als Senyor Canonges Thesorers.

Item: Lo Mestre tindrà obligació d'acistir tots los días una hora al matí, y altre hora en la tarde per enseñar de solfa a tots los miñons que en dit estudi acudiran, o bé buscats a diligèncias del Mestre (com se creu que procurarà), o bé oferts de sos pares, o de sa libera vocació.

Item: Se li imposa també al Mestre l'obligació d'exercitar lo tocar l'arpa, que tocarà tansolament los días que s'oferirà tenir dos Ciestas incompatibles. A fi de que la Capella, y sos individuos no perden lo lucro que poden esperar de semblants ocurrèncias.

Item: Se li renova l'obligació de compondrer novas obras, singularment per las solemnitats de Corpus, Asumpta, sas Octavas y Semmana Santa. De las quals deurà donar-ne còpies per quedar-se en la Iglésia, y las denunciarà als Senyors Canonges Thesorers, los quals cuydaran de suministrar-li lo paper de dites còpies.

Item: Se li ordena que dos vegadas cada mes, en los días que apareixerà a dit Mestre, solicite l'acistència de tots los individuos de la Capella, aixis Cantors, com Músics (avisant als Senyors Canonges Thesorers del que no voldran, o no podran acistir), porque allí junts y congregats en lo estudi de Cant s'exerciten en probar l'Obra, y exercitar l'abilitat, tot lo temps que prudencialment apareixerà a dit Mestre.

Item: En atenció que per Constitució del Capítol ningún dels Cantors y Músics, pot ausentar-se, aduch per poc temps de la Ciutat, sens tenir expresa llicència dels

(x) En el document original figura al marge.

Senyor Canonges Thesorers y Mestre de Capella. Renovant-se dita Constitució, s'encomana y ordena a dit Mestre que done part als Senyors Canonges Thesorers dels que faltaran a l'observància de dita Constitució: perque se puga donar la més convenient providència y remey.

Item: Respecte que s'ha observat que los escolans corers pateixen molt, y poden en conseqüència espatllar-se, perdre la veu y ser inútils al servei de la Iglésia anant a las Sepultures en temps d'ivern; disposa y ordena lo Capítol que de vuy endavant de Tots Sancts a Pasqua vajan en ditas Sepulturas, en lloch dels corers, los miñons de cota blava, sens perdre lo Mestre lo lucro que per dits morats té, en ditas sepulturas, y cuidant aquest, que los dits corers suplan la falta dels blaus en la Conventual o altre.

Item: A las instàncies fetas per la Capella, y en sa conseqüència ordena lo Capítol que de vuy en devant la Cobla dels Ministrils no sia cridada (acceptant los Combrégars per Viatic, las Professons per Vich y los tercercs Diumenges) en funció alguna de la Capella que aiga de fer-se en esta Santa Iglésia. Ab l'advertència, emperò, que lo Mestre y Capella tingan l'obligació de suplir los Officis y altres funcions dels Ministrils, ab tota la Capella, veus, instruments, violins y abuesos, *omni meliori modo*. Per lo que lo Capítol resol y ordena que d'aquellas dos distribucions, que en ditas funcions se servian una als dits Ministrils y altre repartidora ab los individus de la Capella, sen fasia una massa y esta se repartisca per parts de Capella, com s'acostuma en las demás funcions de dita Capella.

Y per últim, que lo Mestre de Capella, que vuy se troba, tinga obligació de correspondre al Reverent Joan Serrat, Mestre de Capella jubilat, tots los anys 20 lliures en forsa de resolució feta per lo Capítol.

De las quals cosas Vostra Senyoria ordena que se'n done còpia al Mestre de Capella.